

v|b|z

biblioteka
MI

glavni urednik
Nenad Rizvanović

Jim B. Tucker, liječnik
Život prije života

copyright © za hrvatsko izdanje
V.B.Z. d.o.o.
10010 Zagreb, Dračevićka 12
tel: 01/6235-419, fax: 01/6235-418
e-mail: info@vbz.hr
www.vbz.hr

za nakladnika:
Boško Zatezalo

urednica:
Jasna Grubješić

lektura i korektura:
Ljerka Česi

grafička priprema:
V.B.Z. studio, Zagreb

tisak:
Grafički zavod Hrvatske d.o.o., Zagreb
veljača 2008.

**Jim B.
Tucker
Život
prije
života**

**Znanstveno istraživanje sjećanja
djece na prošle živote**

iz engleskoga prevela:
Alma Keser Brozović

Sadržaj

9	Zahvala
11	Predgovor Iana Stevensonsona
13	Uvod
17	1. Djeca koja se sjećaju prošlih života
29	2. Istraživanje pojedinih slučajeva
39	3. Tumačenja koja treba uzeti u obzir
55	4. Obilježeni za čitav život
79	5. Sjećanje na prošlost
99	6. Neobični oblici ponašanja
119	7. Prepoznavanje već viđenih lica
135	8. Božanski interval
151	9. Suprotna stajališta
165	10. Zaključci i pretpostavke
187	Bilješka autora
189	Bilješke
195	Popis literature

Predgovor

Iana Stevenson,

liječnika

Brojni su pisci govorili o reinkarnaciji, gotovo uvijek izražavajući mišljenje da ona postoji, a neki su se od njih upustili i u opis njenih procesa; tek ih je nekoliko odbacilo ideju reinkarnacije kao apsurd. Međutim, mali je broj pisaca pokazao zanimanje za problem dokazivanja ili poricanja reinkarnacije.

Jim Tucker napisao je jednu potpuno drugačiju knjigu. Njemu je dokazivanje u centru pozornosti. Može li se vjerovanje u reinkarnaciju dokazati, čak i nametnuti putem tih dokaza, pita se on?

Čovjek može lako navesti brojne argumente protiv reinkarnacije kao što su: premalo osoba koje mogu pouzdano tvrditi da se sjećaju prošlih života, nepouzdanost sjećanja, nagli porast broja stanovnika, psihofizički problemi, prijevare, i tako dalje. Jim Tucker ih, jednog po jednog, vrlo detaljno obrazlaže. Ova je knjiga, bez sumnje jedinstvena, jer ništa slično dosad nismo imali prilike čitati.

Način na koji Jim Tucker približava problematiku čitateljima smatram posebno upečatljivim. On od njih traži, bolje reći zahtijeva, da ga slijede u razmišljanju dok opisuje i pobija svaki prigovor ideji reinkarnacije. Piše toliko dobro da mu uspijeva površnog čitatelja držati u uvjerenju kako u čitanje ne mora uložiti nikakav napor. Nastavite čitati i, prije nego li očekujete, saznat ćete kako je dokazom moguće odgovoriti na najvažnije pitanje koje čovjek može postaviti: »Što se događa poslije smrti?«

Uvod

Ima djece koja tvrde da su već bila *ovdje*. Spominju niz pojedinosti iz svojih prethodnih života, i uz to često opisuju način na koji su umrla. Naravno, mala djeca svašta pričaju, i zato nam se može dogoditi da olako zaključimo kako oni naprosto, po svom običaju, *izmišljaju*. No, što se događa kad, u nekim slučajevima, ljudi to ipak ozbiljno shvate i pokušaju otkriti je li se ono što dijete opisuje zaista i dogodilo? I, što biva kad ti ljudi odu na ona mjesta koja su djeca spomenula, i otkriju kako je sve što su rekla o prošlim događajima zaista točno? Što onda zaključiti?

Slučaj Kemala Atasoya

Šestogodišnjak iz Turske, Kemal Atasoy je bio potpuno uvjeren u ono što govori kad je doktoru Jürgenu Keilu, psihologu iz Australije, potanko opisivao detalje iz svog prijašnjeg života. Dječak se sa doktorom sastajao u vlastitom domu, udobnoj kući smještenoj u okruženju bogatije srednje klase, a s njima su bili i prevoditelj dr. Keila te Kemalovi roditelji, obrazovan bračni par kojem je dječakova gorljivost u opisivanju vlastitih iskustava ponekad izgledala zabavno. Pričao je kako je prije živio u osamsto kilometara udaljenom Istanbulu. Tvrdio je kako se prezivao Karakas, da je bio jedan od bogatih armenskih kršćana, i živio u prostranoj trokatnici. Ta se kuća nalazila, rekao je, pored kuće žene pod imenom Aysegul, u Turskoj vrlo poznate osobe, koja je napustila zemlju zbog problema sa zakonom. Kemal se sjećao da je njegova kuća bila na vodi, na mjestu gdje su vezivali čamce, i da se iza nje nalazila jedna crkva. Rekao je da su mu i žena i djeca nosili grčka imena. Također je spomenuo kako je često uza se imao veliku kožnu torbu i da je u spomenutoj kući živio samo jedan dio godine.

U vrijeme kad je upoznao doktora Keila, 1997. godine, još nitko nije znao koliko je Kemalova priča točna. Njegovi roditelji nisu poznavali nikoga u Istanbulu. Ni Kemal, niti njegova majka nisu nikad bili tamo, dok je Kemalov otac tek dvaput, nekim poslom, boravio u

tom gradu. Osim toga, nitko od obitelji nije poznao nikog iz Armenije. Njegovi roditelji bili su alevi muslimani, pripadnici skupine koja vjeruje u reinkarnaciju, ali oni očigledno nisu pridavali odveć pozornosti Kemalovim tvrdnjama koje je iznosio od najranije dobi, već kao dvogodišnjak.

Doktor Keil je odlučio ispitati koliko se Kemalove tvrdnje podudaraju sa životom osoba koje su zaista postojale. Rezultati istraživanja doktora Keila pokazuju da Kemal ni u kojem slučaju nije mogao saznati pojedinosti iz života dotičnog čovjeka.

Nakon što su doktor Keil i njegov prevoditelj stigli u Istanbul, pronašli su kuću Aysegul, žene čijeg se imena Kemal sjećao. Pored te kuće nalazila se prazna, impresivna zgrada na tri kata čiji se izgled u potpunosti poklapao s Kemalovim opisom – bila je blizu vode, na mjestu gdje su vezivali čamce, sa crkvom u pozadini. Doktor Keil je uz poteškoće pronašao dokaz da je osoba koju je Kemal opisao nekada živjela na tom mjestu. U tom dijelu Istambula tada nije bilo Armenaca, i doktor Keil nije mogao pronaći čovjeka koji bi se sjećao da je bilo koji Armenac ikad živio na tom mjestu. Kad se nakon godinu dana vratio u Istanbul, razgovarao je sa službenicima armenske crkve, koji su mu ponovili kako, prema njihovim saznanjima, u toj kući nikada nije živio niti jedan Armenac. U postojećim crkvenim zapisima nije mogao naći potvrdu te činjenice, no, zna se da je mnoštvo njihovih knjiga stradalo u požaru. Doktor Keil je razgovarao s nekim postarijim susjedom koji je rekao kako pouzdano zna da je jedan Armenac živio tamo davno prije, i kako su crkveni službenici jednostavno premladi da bi se toga sjećali.

Kad je u rukama imao ovaj iskaz, doktor Keil je nastavio potragu za željenim podatkom. Iduće je godine krenuo na svoje treće putovanje u isti kraj i razgovarao s uvažanim mjesnim povjesničarom. U tijeku razgovora, doktor Keil se trudio da ne utječe na odgovore svog sugovornika i da mu ništa ne sugerira. Povjesničar je ispričao priču koja je zapanjujuće nalikovala onom što je Kemal rekao. Ispričao mu je kako je, nekoć, u toj kući živio jedan bogati armenski kršćanin. On je bio jedini Armenac u tom području grada, i njegovo prezime bilo je Karakas. Žena mu je bila Grkinja pravoslavne vjeroispovijesti, i njena obitelj nije odobravala njihov brak. Par je imao troje djece, ali povjesničar nije znao reći kako su se zvala. Također je spomenuo da je ostatak obitelji Karakas živio u drugom dijelu Istambula, da su se bavili izradom predmeta od kože, i da je pokojnik o kojem je riječ često

nosio veliku kožnu torbu. Rekao je i da je taj čovjek živio u spomenu-
toj kući samo tijekom ljetnih mjeseci. Umro je 1940. ili 1941. godine.

Premda doktor Keil nije imao mogućnosti provjeriti Kemalovu
tvrdnju da su imena žene i djece grčka, ipak je uspio saznati da žena
potječe iz grčke obitelji. Ispostavilo se da je ime koje je Kemal naveo
ustvari armenski pojam koji znači »dobar čovjek.«

Doktor Keil nije mogao naći dokaz da su ljudi Karakasa zvali tim
imenom, ali ga je zaprepastila činjenica da, iako nitko oko njega nije
mogao znati taj izraz, Kemal ipak spomenuo ime koje je vjerojatno
vrlo dobro opisivalo gospodina Karakasa.

Kako je taj mališan, koji je živio osamsto kilometara dalje, mogao
znati toliko puno o čovjeku koji je umro u Istambul pedeset godina
prije dječakova rođenja? Malo je vjerojatno da je od nekog mogao čuti
o čovjeku do čijih je podataka doktor Keil tako teško dolazio. Kako
bismo to mogli objasniti? Kemal je imao vrlo jednostavan odgovor na
to pitanje: izjavio je kako je on osobno, u svojem prošlom životu bio
taj čovjek.

Kemal nije usamljen u svojim izjavama. Djeca širom svijeta opisu-
ju sjećanja na svoje prošle živote. Znanstvenici provjeravaju slična
izvješća već više od četrdeset godina. Dosjei Odjela za istraživanje
osobnosti sa Sveučilišta Virginia sadrže preko 2500 takvih slučajeva.
Neka djeca govore kako su pokojni članovi svoje obitelji, dok druga
opisuju svoj prethodni život proveden u tijelima stranaca. Često se
događa da se sasvim malo dijete počne prisjećati svog prethodnog
života. Dijete inzistira na tome i često zahtijeva da ga se odvede dru-
goj obitelji na neko drugo mjesto. Kad dijete navede dovoljno pojedini-
nosti o tom drugom mjestu, obitelj često zna krenuti tamo kako bi
provjerila poklapaju li se djetetove tvrdnje sa stvarnim činjenicama o
životu osobe koja je nedavno preminula.

Jesu li Kemalova sjećanja, kao i sjećanja ostalih 2500 djece, ono što
oni vjeruju da jesu – iskustva koja su stekli u prošlim životima? To
pitanje zaokuplja znanstvenike već godinama, i stoga će ova knjiga
pokušati naći odgovor na njega. Prije smo pisali isključivo za publiku
koju su sačinjavali znanstvenici, no, došlo je vrijeme da, pošto je iza
nas četrdeset godina rada na prikupljanju podataka, običnom čitate-
lju pružimo mogućnost da i sam procijeni valjanost naših dokaza.
Pokušat ću prezentirati podatke na najobjektivniji mogući način kako
biste vi sami mogli suditi o njima. Fenomen male djece koja iznose
sjećanja na svoje prošle živote fascinantna je u svakom pogledu, i
kako stječete saznanja o njemu, tako postepeno oblikujete vlastito

mišljenje o njegovom značenju. Na kraju vam se pruža mogućnost da sami odaberete hoćete li se prikloniti vjerovanju da su se djeca, poput Kemala, zaista vratila nakon što su već proživjela jedan život te da ćemo – i mi drugi – dobiti mogućnost povratka, ili ćete povjerovati u suprotno.

01. Djeca koja se sjećaju prošlih života

Jedne noći 1992. godine dok se vraćao s posla, John McConnell, umirovljeni njujorški policajac koji je radio kao zaštitar, zaustavio se pored trgovine elektroničke opreme. Ugledao je dvojicu kako pljačkaju trgovinu i potegao pištolj. Jedan od provalnika iza blagajne zapucao je na njega. John je pokušao uzvratiti paljbu, ali je pao, potom se ponovno digao i zapucao. Bio je pogođen sa šest hitaca. Jedan metak ušao mu je kroz leđa i probio lijevo plućno krilo, srce, i glavnu plućnu arteriju. Hitno je prebačen u bolnicu, međutim, nije preživio.

John je bio u prisnim odnosima sa svojom obitelji, i često je znao govoriti svojoj kćeri Doreen, *»Što god da se dogodi, uvijek ću te čuvati.«* Pet godina nakon Johnove smrti, Doreen je rodila sina kojega je nazvala William. William je odmah po rođenju počeo patiti od nesvjestica. Liječnici su mu dijagnosticirali stanje koje se naziva atrezija plućne arterije, kod kojeg zalistak plućne arterije nije dovoljno formiran, pa krv ne može prolaziti kroz njega do srca. Osim toga, nije mu se razvila jedna od srčanih klijetki, desna klijetka, zbog problema sa zaliskom. Morao je ići na nekoliko operacija. Premda će, do kraja života, morati trošiti lijekove, stanje mu se znatno popravilo. Williamove urođene mane bile su vrlo slične smrtonosnim ozljedama njegova djeda. Osim toga, čim je naučio govoriti, počeo je pričati o djedovu životu. Jednog dana, kad je William imao tri godine, njegova majka bila je kod kuće i pokušavala raditi u svojoj radnoj sobi, dok je on stalno nešto zanovijetao. Konačno joj je dojadilo, pa mu je rekla: *»Sjedi i smiri se, inače ćeš dobiti po guzi.«* William je odgovorio: *»Mama, kad si ti bila mala a ja tvoj tata, često si bila zločesta, ali ja te nisam nikad tukao!«*

Njegova majka bila je u početku zatečena. No, kako je William stalno pričao o životu svoga djeda, tako se njoj, sve češće, počela javljati utješna pomisao da se njen otac vratio. William je neprekidno tvrdio da je on njen otac i govorio o svojoj smrti. Ispričao je majci kako

je, tijekom incidenta u kojem je ubijen, nekoliko ljudi pucalo, i zatim ju je beskrajno dugo ispitivao o tom događaju.

Jednom je rekao majci, »*Kad si ti bila mala, a ja tvoj tata, kako se zvao moj mačak?*« Ona je upitala: »*Misliš li na Manijaka?*«

»*Ne, ne na tog mačka,*« odgovorio je William: »*Mislim na bijeloga.*«

»*Bostona?*« upitala je majka.

»*Da,*« odgovorio je William. »*Zvao sam ga Boss, zar ne?*«

Bila je to istina. Obitelj je imala dva mačka, Manijaka i Bostona, i John je onog bijelog nazivao Boss.

Jednog je dana, Doreen upitala Williama sjeća li se ičega iz vremena prije svog rođenja. Odgovorio joj je kako je umro u četvrtak i otišao na nebo. Pričao joj je kako je tamo vidio životinje i razgovarao s Bogom. Kazao je: »*Rekao sam Bogu da sam spreman vratiti se, i tako sam se jedan utorak rodio.*« Doreen se zaprepastila kad je William spomenuo upravo te dane pošto tada još nije znao samostalno nabrojiti ni dane u tjednu. Provjeravala ga je govoreći: »*Dakle, ti si rođen četvrtkom a umro si utorkom?*« On je brzo odvratio: »*Ne, umro sam četvrtkom u noći, a rođen sam utorkom ujutro.*« Bio je u pravu u oba slučaja – John je zaista umro u četvrtak, a William je rođen u utorak pet godina kasnije.

Bilo je i prigoda kad je govorio o razdoblju između dva života. Jednom je svojoj majci rekao: »*Kad čovjek umre, ne ide ravno u nebo. Prolaziš kroz razne stupnjeve – gore, pa još više, onda još više,*« pokazujući rukom kako se to radi. Rekao je da se životinje, baš kao i ljudi, uvijek iznova rađaju te da životinje koje je vidio na nebu ne grižu i ne grebu.

John je bio praktični rimokatolik, no, vjerovao je u reinkarnaciju i govorio da bi se, u svojem budućem životu, želio brinuti o životinjama. Njegov unuk, William, tvrdi kako će biti doktor za životinje koji će voditi brigu o velikim životinjama u zoološkom vrtu.

William u nekoliko stvari podsjeća Doreen na njenog oca. Voli knjige, baš poput svog djeda. Kad ode posjetiti baku, William rado provodi sate i sate proučavajući knjige u Johnovoj radnoj sobi, ponašajući se isto kao njegov djed prije mnogo godina. William, kao i njegov pokojni djed, vješto povezuje stvari, i zna biti *veliki brbljavac*.

William posebno podsjeća Doreen na njenog oca kad joj kaže: »*Ne brini, mama. Ja ću paziti na te.*«

Ljudi na Zapadu čude se zamisli da istraživanjem možemo zaista poduprijeti koncept reinkarnacije, pošto im se ona čini stranom a

možda i apsurdnom. Ponekad zbijaju šale u vezi sa svojim prošlim ili budućim životima. U medijima možemo naići na svjedočanstva ljudi koji, pod hipnozom, na dramatičan način, opisuju svoj život u drevnoj prošlosti. Reinkarnacija proturječi stavu većine znanstvenika prema kojem ne postoji ništa izvan materijalnog svijeta, ali i religijskim uvjerenjima mnogih ljudi.

Premda neki smatraju zamisao o reinkarnaciji smiješnom ili uvredljivom, drugi vjeruju u nju. Ideja reinkarnacije provlači se kroz povijest sve do dana današnjeg te je srećemo kod Platona i ostalih grčkih mislilaca, Hindusa i budista u Aziji, različitih naroda Zapadne Afrike, mnogih indijanskih plemena sjeverozapada Sjeverne Amerike, čak i kod nekih zajednica ranih kršćana. U današnjem svijetu broj onih koji vjeruju u reinkarnaciju vjerojatno premašuje broj ljudi koji u nju ne vjeruju.

Ne trebamo ići daleko da bismo ih pronašli. Začudujuće velik postotak Amerikanaca vjeruje u reinkarnaciju – između 20 i 27 posto, zavisno od vrste ankete – a sličan je postotak i kod Europljana. Oni zacijelo ne zasnivaju svoje uvjerenje na dokazima, pošto ih većina i ne zna za istraživanje koje je bilo provedeno na Sveučilištu Virginija. Često ga ne zasnivaju ni na doktrini neke službene religije, budući da su mnogi vjernici pripadnici crkvi koje ne zastupaju takve stavove. Naime, Harrisova anketa provedena 2003. godine pokazala je kako 21 posto kršćana u Sjedinjenim Američkim Državama vjeruje u reinkarnaciju. Možda istraživanje koje ovdje opisujemo podupire stajališta upravo tih pojedinaca, no, nemamo namjeru djelovati u skladu s nekom određenom doktrinom ili posebnim gledištem. Cilj nam je dati najbolja tumačenja iskaza djece i provjeriti može li se reinkarnacija smatrati znanstvenom činjenicom.

Većina se ljudi, zacijelo, nada potvrdnom odgovoru. Na kraju krajeva, većinu nas najviše brine upravo zamisao da smrt predstavlja završetak našeg postojanja. Iako se mnogi u SAD-u ne slažu s konceptom reinkarnacije, ipak će im se zamisao da jedan dio nas nastavlja živjeti učiniti izuzetno privlačnom. Ukoliko pokojnik može nadživjeti smrt i ponovo se roditi u bilo kojem obliku, onda to znači da mi ipak i dalje postojimo. Možda, na neki način, ostajemo uz voljene osobe koje nastavljaju živjeti poslije naše smrti, ili možda odlazimo u nebo ili neku drugu dimenziju. Ako su djeca koja tvrde kako su živjela prije ovog života u pravu, onda možemo slobodno prihvatiti činjenicu da jedan dio našeg tijela može nadživjeti smrt.

Da budem precizniji, koncept reinkarnacije je, za mnoge ljude, posebno zanimljiv jer predstavlja izuzetno privlačnu zamisao da se mogu vratiti i pokušati iznova. Ne možemo ispraviti greške iz prošlosti, ali bi nam, zacijelo, godila mogućnost da, po drugi put, dobijemo priliku istu stvar učiniti kako valja. Kad bismo mogli živjeti više života uzastopno, tada bismo možda napredovali i u svakom novom životu postajali sve bolji ljudi.

Onoliko koliko se možda i sami želimo vratiti, toliko želimo da nam se vrate oni koje volimo. Williamovu je majku zacijelo ganuo i utješio dojam da je njen voljeni otac nadživio smrt i da se pojavio u sinovljevu obličju. Ona se morala suočiti sa strahotom saznanja da joj je otac ubijen, a zamisao da je ponovo rođen kao njen sin bez sumnje je pomogla pretvoriti njenu tugu u prihvaćanje. U ovoj knjizi naći ćemo još nekoliko slučajeva u kojima su ljudi preživjeli sličan gubitak: primjerice, majke koja je gledala kako njen sinčić umire od raka i muškarca koji u trenutku smrti nije mogao do svoje djece. U takvim bi okolnostima mnogi od nas željeli da postoji još jedna prilika, mogućnost da ponovo volimo i uživamo u vremenu provedenom s osobom koju volimo. U momentu kad smo ožalošćeni zbog gubitka voljenog bića, zacijelo bi nas utješila spoznaja da ono, u nekom obliku, i dalje postoji i da ponovo može postati dijelom našeg života.

Vjerovanje u tu mogućnost može izgledati poput puste želje. No, može li život poslije smrti postati nešto više od ispraznog očekivanja.

Premda je u to teško povjerovati, možda postoje dokazi da je život poslije smrti zaista stvaran. *Život poslije života* opisat će slučajeve koje su prikupili znanstvenici, a koji dokazuju da su neki ljudi uspjele nadživjeti smrt i ponovo se roditi u idućem životu. To nije bio posao kojeg smo olako shvatili. Istraživači su se prihvatili rješavanja ovog problema s istom onakvom analitičkom otvorenošću s kojom bi pristupili bilo kojem drugom pitanju. Pristupili smo poslu racionalno, a ne emotivno, pa je, stoga, i njegov karakter takav. Osim toga, pristupili smo mu trijezno i pažljivo, a ne s religijskim zanosom. Naravno, mnogo ljudi vjeruje u život poslije smrti isključivo zato što se to zasniva na njihovim religijskim uvjerenjima. Premda ne namjeravam oduzeti vjeri nešto što je njen sastavni dio, želim naglasiti da nas religijsko uvjerenje ne bi smjelo spriječiti da tražimo dokaze koji potvrđuju zamisao kojom se bavimo. Vjera nas ne bi smjela kočiti dok pokušavamo bolje shvatiti smisao naravi života, pa smo stoga poduzeli znanstveni pothvat a ne religijsko istraživanje.

Život poslije života, stoga, ima pretežno analitički a ne emocionalni ili religijski karakter. Neću vas pokušati uvjeravati kako ovi slučajevi dokazuju da reinkarnacija postoji, samo zato da bih promicao ovu teoriju. Naprotiv, namjeravam izložiti slučajeve kako biste ih sami mogli procijeniti i samostalno zaključiti što oni znače. Upuštat ću se u analizu zaključaka koje sam donio na osnovi dokaza, no i vi biste istodobno trebali stvarati vlastite zaključke. Ne biste, pritom, trebali brzopoleto donositi sud i određeni slučaj smatrati bilo besmislicom ili konačnim dokazom postojanja reinkarnacije. Međutim, savjetujem vam da prihvatite analitički pristup kojega smo i mi koristili u svom istraživanju.

Slučajevi nisu u knjizi zato da bi se njima nešto *dokazalo*, oni su tu da bi ilustrirali određenu teoriju. Budući da se takvo istraživanje provodi u zbrkanom stvarnom svijetu, a ne u strogo kontroliranim laboratorijskim uvjetima, njegove rezultate ne možemo smatrati dokazima. To se u medicini i znanosti često događa. Mnoge lijekove, primjerice, smatramo učinkovitim, jer nam praksa pokazuje da oni djeluju premda to nije apsolutno potvrđeno. Naše istraživanje, osim toga, uključuje specifično područje, mogućnost života nakon smrti, koje se opire znanstvenom dokazivanju. Neki idu tako daleko da tvrde kako znanstvenici ne bi ni trebali koristiti svoje metode prilikom proučavanja života poslije smrti pošto se takvo istraživanje nalazi daleko izvan područja empirijskog dokaza. Međutim, na svijetu ne postoji važnije pitanje od pitanja možemo li nadživjeti smrt, i stoga su se znanstvenici, želeći na to odgovoriti, potrudili sakupiti najvjerodostojnije dokaze koje namjeravam podijeliti s vama.

Svaki od opisanih slučajeva ima vlastite, jedinstvene aspekte, a mi se trebamo pozabaviti tipičnim karakteristikama svakog od njih. U završnim poglavljima ispitivat ćemo suštinu izvjesnog broja slučajeva i pojedinačno razraditi svaku njihovu osobinu.

Predviđanja, madeži i snovi prije rođenja

Ponekad se dogodi da nešto postane slučaj i prije nego se dijete, ispitnik u dotičnom slučaju, rodi. U prvoj se varijanti javljaju pojedinci starije dobi, ili ljudi na samrti, koji predstavljaju *bivše osobe*, i koji predviđaju događaje iz svoga budućeg života. Takvi su slučajevi rijetkost, no ipak se pojavljuju u određenoj mjeri u dvjema grupama. Jedna od njih su lame s Tibeta. Iako su njihova predviđanja ponekad neodređena i nejasna, ljudi ih koriste kako bi odredili koje je od djece ponovno rođeni lama. U slučaju današnjeg Dalai Lame njegov prethodnik

očito nije nikoga predvidio, pa su, nakon njegove smrti, morali upotrijebiti druge načine, primjerice, vizije doživljene meditacijom kako bi pronašli dječaka u čijem će tijelu ponovo doći na svijet. Tlingiti, pleme s Aljaske, često predviđaju ponovna rođenja. U deset od četrdeset i šest slučajeva, osoba koja će uskoro umrijeti predviđa svoj novi dolazak na svijet. U osam od deset slučajeva, osoba je prorekla imena ljudi koji bi, kad se ona ponovo rodi, trebali biti njeni novi roditelji. Čovjek pod imenom Victor Vincent rekao je svojoj nećakinji kako će se, u idućem životu, pojaviti kao njen sin. Pokazao joj je dva ožiljka nastala prilikom jedne manje operacije i predvidio da će ih prenijeti u idući život. Osamnaest mjeseci nakon njegove smrti ona je rodila sina koji je imao madeže na istim mjestima. Jedan od njih imao je čak i okrugle točkice uzduž glavnog izduženog madeža, koje su izgledale poput ožiljaka nastalih od operativnih šavova. Dječak je kasnije govorio kako je u prijašnjem životu bio neka druga osoba, i činilo se kako zaista poznaje neke ljude iz Viktorova života.

U pojedinim se slučajevima, već prije djetetova rođenja, manifestira jedna druga varijanta ove iste pojave. U nekoliko azijskih zemalja, član obitelji ili prijatelj zna obilježiti tijelo umirućeg ili bolesnog čovjeka nadajući se kako će ta osoba, kad se ponovo rodi u tijelu novorođenčeta, nositi madeže koji odgovaraju napravljenim oznakama. Ta je praksa poznata pod imenom eksperimentalni madeži, a pažljivije ćemo je proučiti u četvrtom poglavlju.

Proročanski san može se javiti prije rođenja djeteta. Kod ove varijante, član obitelji, obično majka ispitanika, prije trudnoće ili u njenom tijeku, sanja da neka bivša osoba najavljuje svoj ulazak u tijelo majke, ili moli da nju ili njega pusti k sebi. Takve snove obično srećemo u slučajevima vezanim uz *istu obitelj*, slučajevima u kojima je bivša osoba ili pokojni pripadnik ispitanikove obitelji, ili je to osoba koju je majka ispitanika barem površno poznavala. Iznimke postoje, što ćemo ubrzo i vidjeti. Proročanski san javlja se u različitim kulturama, i srećemo ga kod 22 posto od 1100 slučajeva koji se nalaze u bazi podataka našeg kompjutera. Oni su u nekim područjima učestaliji, a pokazuju i tendenciju da se javljaju na različitim mjestima u različito vrijeme. U Mianmaru, obitelji općenito tvrde kako se takvi snovi javljaju prije nego je dijete začeto, dok u plemenima na sjeverozapadu Amerike, oni pokazuju tendenciju pojave na samom kraju trudnoće.

Madeži i urođene tjelesne mane

Mnogi od ispitanika u našim slučajevima rođeni su s madežima ili urođenim manama koji odgovaraju ranama, obično smrtonosnima, na tijelu bivše osobe. Jedan od takvih slučajeva u kojem se pojavljuje oboje, i proročanski san, i urođena mana, je slučaj Süleymana Çapera iz Turske. Njegova majka sanjala je kako joj je neki nepoznati muškarac rekao, »Umro sam od udarca lopatom. Želim ostati jedino s tobom.« Kad se Süleyman rodio, stražnji dio njegove lubanje bio je djelomično udubljen, a imao je i madeže na tom mjestu. Kad je počeo govoriti, rekao je da je nekoć bio mlinar koji je umro kad ga je jedna ljutita mušterija udarila u glavu. Osim drugih detalja, naveo je ime mlinara i sela gdje je taj živio. U tom je selu zaista jedna mušterija, u bijesu, ubila mlinara koji se tako zvao, udarivši ga lopatom po zatiljku.

Mnogi od madeža ne predstavljaju samo područja neznatno drugačije boje. Naprotiv, oni su obično vrlo čudnih oblika i veličina i često su naborani i izbočeni, a ne glatki. Neki od njih mogu biti prilično dramatična i neobična izgleda. U četvrtom poglavlju, govorit ću o slučaju Patricka, dječaka iz Michigana, koji ima tri izražene lezije koje nalikuju ozljedama izvjesnog pokojnika. U nekoliko se slučajeva pojavljuje mali, okrugli madež koji označava karakterističnu ulaznu ranu od metka, i veći, nepravilno oblikovan madež koji oblikom podsjeća na izlaznu ranu. Kod nekih drugih primjera madeži se nalaze na vrlo neobičnim mjestima, recimo, oko gležnja poput vrpce, a postoje i slučajevi u kojima osoba ima deformirane ekstremitete ili prste ili joj neki od njih nedostaju.

U sličnim slučajevima, madeži i urođeni deformiteti mogu biti jasan pokazatelj veze između ispitanika i bivše osobe. Pošto madeži i deformiteti ne nestaju s tijela, njihova prisutnost ne ovisi o sjećanju svjedoka koje, stoga, nije presudno u određenom slučaju. Kad su znanstvenicima dostupna autopsijska ili medicinska izvješća tada ih mogu, kao u Süleymanovom slučaju, usporediti s madežima i vidjeti u kojoj se mjeri podudaraju s njima.

Takvi madeži i urođeni deformiteti nisu rijetki među našim slučajevima. Kod osamnaest posto od trećine slučajeva iz Indije koji uključuju madeže i deformitete i koji, prema našem mišljenju, odgovaraju ozljedama preminulih osoba, medicinski izvještaji potvrđuju podudaranje. Treba istaknuti da je ukupan postotak djece koja govore o svojim sjećanjima na prošle živote i koja, istodobno, imaju madeže, mnogo niže na tijelu. Često se moramo opredijeliti za slučaj kojeg ćemo ispitivati, i pošto nas osobito zaokupljaju slučajevi s madežima,

logičnije je da ćemo se posvetiti upravo njima. Zato, u konačnici, imamo ponajviše slučajeva te vrste.

Opisi prošlih života

Temeljno obilježje ovih slučajeva, naravno, sačinjavaju izjave djece vezane uz prošli život. Kad je Suzanne Ghanem iz Libanona, primjerice, bila nešto manje od godinu dana stara, prva riječ koju je izgovorila bila je *Leila*, a ponekad bi otišla do telefona, digla slušalicu i rekla, *Halo, Leila*. Počela je svojoj obitelji pričati o prošlom životu koji se skončao kad je otišla u Sjedinjene Američke Države na operaciju srca. Mnogo je puta govorila o tom životu, no, njena obitelj nije mogla ući u trag preminuloj osobi sve dok Suzanne nije navršila pet godina. U tom je razdoblju, Suzanne prvi put sreća članove obitelji žene čiju je osobnost, prema vlastitom vjerovanju, poprimila i uvjerala ih da je ona utjelovljenje te osobe spomenuvši im neke pojedinosti iz njena života. Ispostavilo se da žena koja je preminula u jednoj medicinskoj ustanovi u Sjedinjenim Američkim Državama nakon operacije srca ima kćer koja se zove Leila, i koja nije mogla ići s njom zbog problema oko putovnice. Prije ženine smrti njen brat je, umjesto nje, bezuspješno pokušao telefonirati Leili iz bolnice. Suzanne je navela ukupno četrdeset stvari iz svog prošlog života, uključujući tu i dvadeset i pet imena.

Već u vrlo ranoj dobi djeca počinju govoriti o tim stvarima. Većina onih koji opisuju svoje prošle živote počinje to raditi između druge i četvrte godine. Neki roditelji navode kako njihova djeca daju vrlo detaljne opise svog prošlog života iznenađujuće rano, a kao što ćemo i kasnije vidjeti, psihološki testovi pokazuju da su mnoga od te djece vrlo inteligentna. Testiranja dosljedno pokazuju kako se kod njih napredne jezične vještine, prijeko potrebne da bi se nešto takvo opisalo, javljaju vrlo rano. Oni gotovo u pravilu prestaju govoriti o svojim prošlim životima u dobi od šest ili sedam godina, i nakon tog razdoblja nastavljaju živjeti naizgled normalno.

Pričajući o prošlim životima, neka djeca to čine smireno iznoseći činjenice, dok druga pri tom pokazuju veliko uzbuđenje. Jedan od primjera ovog drugog načina je pričanje dječaka Joesa iz Seatla. On je više puta spomenuo kako je njegova druga majka poginula u automobilskoj nesreći. Jedne se večeri, u vrijeme kad je imao oko četiri godine, digao od stola, doimajući se vrlo blijedim, i rekao: »*Vi niste moja obitelj – moja obitelj je poginula.*« Tiho je, nakratko, zaplakao, pustio suzu a zatim sjeo natrag za stol i nastavio s večerom. Činjenica da su

njegovi roditelji imali gošću na večeri nije nimalo ublažila dramatičnost ove situacije, za koju je ona pokazala podosta razumijevanja.

Neka se djeca na svoje prošle živote osvrnu samo usputno, spominju ih vrlo rijetko, najčešće u razdobljima kad su opuštena, dok druga iznose mnoge pojedinosti i o njima neprestance pričaju. Općenito uzevši, sklona su iznošenju činjenica o ljudima i događajima iz završnog razdoblja prošlog života. Dijete koje opisuje prošli život koji se skončao u doba zrelosti prije će spominjati bračnog druga i djecu nego svoje roditelje. Sedamdeset pet posto djece opisuje kako je završilo svoj prošli život, te svjedoče o svojoj, obično nasilnoj i iznenadnoj, smrti.

Djeca u najvećem broju slučajeva opisuju živote koji su okončali ne tako davno, a duljina razdoblja između smrti bivše, i rođenja nove osobe iznosi tek petnaest do šesnaest mjeseci. Iznimaka zacijelo ima, što vidimo i iz Kemalovog slučaja, u uvodu knjige, međutim, većina djece opisuje živote koji su završili u bliskoj prošlosti. Neka od njih tvrde da su prije bila poznate ličnosti, premda većina opisuje svoje živote običnih ljudi koji su često završavali na neugodan način.

Kada dijete pruži dovoljno podataka pomoću kojih možemo točno odrediti koji je pokojnik predstavljao bivšu osobu, tada je slučaj zaključen. Slučaj u kojem bivšu osobu nije moguće identificirati, smatramo neriješenim. Jedan mi je kolega napomenuo kako se protivi uporabi termina *neriješen* u ovom kontekstu, jer bi to značilo da se dijete može sjećati života jedne određene bivše osobe samo onda kad je slučaj moguće riješiti. To nije ono što smo htjeli postići posegnuvši za tim terminom.

Svi se možemo složiti kako rješivost, a kad smo već kod toga, i nerješivost slučaja, ne dokazuje automatski pojavu reinkarnacije.

Uz vrlo se rijetke izuzetke, gotovo sva djeca sjećaju samo jednog prijašnjeg života. Osim toga neka djeca pričaju o razdoblju između života, premda je i to vrlo rijetka pojava. U izjavama navode što se događalo dok su bili na Zemlji, primjerice, govore o pogrebu bivše osobe, ili opisuju druge svjetove. Primjer za ovo drugo je priča dječaka Kennyja koji, premda njegov slučaj smatramo neriješenim, spominje brojne pojedinosti iz života čovjeka stradalog u automobilskoj nesreći. Priča kako ga je, nakon pogibije, neki drugi duh, vjerojatno duh poginulog vozača automobila, uzeo za ruku, te su se, potom, njih dvojica pridružili drugim duhovima na mjestu koje je izgledalo poput ogromnoga hodnika. Kaže kako mu je taj drugi duh, kojega je smatrao Bogom, priopćio da postoje neki ljudi koji žele dijete, te da je on odabran da se vrati na Zemlju i ponovno se rodi.

NAVIKE IZ PROŠLIH ŽIVOTA

Prethodnim tvrdnjama valja dodati kako su mnoga djeca sklona ponašanju koje je, izgleda, u skladu sa njihovim sjećanjima na prošli život. Mnogi među njima pokazuju snažne osjećaje povezane s tim sjećanjima. U nekim slučajevima, djeca plaču i mole roditelje da ih odvedu njihovim prijašnjim obiteljima sve dok ovi konačno ne popuste. U slučajevima u kojima je bivša osoba ubijena, kod ispitanika se može pojaviti i neizmjerena ljutnja na ubojicu. Kasnije ću razmotriti slučaj u kojem je tek prohodalo dijete pokušalo udaviti čovjeka kojega je smatralo svojim ubojicom iz prošlog života.

Ta se djeca često igraju na neobičan način. Primjerice, Parmod Sharma iz Indije bio je od svoje četvrte do sedme godine zaokupljen igrom trgovca keksa i soda-vode, što je bilo zanimanje njegove bivše ličnosti. Zbog tog je zanemario svoje dužnosti nakon što je krenuo u školu, i izgleda da mu je to poremetilo čitav budući život. Majka je za njegov slab uspjeh u školi, zbog kojeg je imao malu mogućnost izbora zanimanja, krivila upravo tu zaokupljenost igranjem trgovca u ranom djetinjstvu. Ovaj slučaj, doduše, predstavlja ekstremno ponašanje, međutim, i druga djeca znaju pretjerati s igrom. Ponekad oni beskrajno ponavljaju istu igru, igru kakvu ne možemo vidjeti kod ostale djece u obitelji, a koja isto tako nije mogla nastati oponašanjem starijeg pripadnika obitelji ili obiteljskog prijatelja. Najčešće se, u takvim slučajevima, dijete igra zanimanja bivše osobe kao što je to činio Parmod, a žar, koji ta djeca pokazuju dok neprekidno ponavljaju istu igru može nas doslovce zaprepastiti. Ponekad neprestano ponavljaju prizor smrti iz prošloga života. To podsjeća na posttraumatsku igru djece koja su proživjela teška iskustva, samo što u ovom slučaju trauma potječe iz prijašnjeg a ne aktualnog života.

Čini se kako su i fobije ponekad povezane sa sjećanjima na prošle živote. Neka od ove djece pokazuju intenzivan strah povezan s načinom na koji je bivša osoba umrla. Ti strahovi znaju izaći na vidjelo i prije nego djeca počnu iznositi svoja sjećanja na prošli život. Još kao dojenče, Shamlinie Premu, djevojčicu sa Sri Lanke, uvijek je, dok se kupala, moralo držati troje odraslih ljudi. Kasnije je pričala kako se u prošlom životu utopila. Ima i djece koja pokazuju neobjašnjivu sklonost za neke stvari, a to uključuje, recimo, hranu koju je bivša osoba posebno voljela, alkohol ili duhanske proizvode. Premda je uživanje u alkoholu i duhanu uobičajeno u nekim kulturama, ipak je to, i kod njih, neobično ponašanje za jednog trogodišnjaka. Roditelje su zabavljali ali i zaprepastili pokušaji njihove djece da se dokopaju alkohola.

Kad govorimo o hrani, iznimno je zanimljivo spomenuti primjer neke burmanske djece koja su zahtijevala sirovu ribu i govorila kako se osjećaju života kojeg su proveli kao japanski vojnici.

Kad se neuobičajen način igranja, fobije i sklonosti prema određenim stvarima udruže s tvrdnjama vezanim uz prošli život, madežima i sličnim simptomima, tada oni još više osnaže dojam da postoji veza ispitanika i bivše osobe. Takvi slučajevi su često važniji od potencijalno istinitih sjećanja i izjava, jer nam govore da se navike i osjećaji također prenose.

Prepoznavanje stvari iz prošlih života

Ponekad se događa da ispitanici prepoznaju, ili samo misle da su prepoznali, ljude i stvari koji pripadaju njihovom prošlom životu. Uočeno je kako ispitanik, kad ga njegova sadašnja obitelj odvede u dom u kojem je živio u prošlom životu, vrlo često pokazuje da pozna pripadnike svoje prijašnje obitelji. Ponekad se i izvjesni pripadnici prijašnje obitelji počnu nadati da se to njihov voljeni pokojnik vratio, pa, bez ustezanja, svaki djetetov postupak tumače kao dokaz da ih on prepoznaje. Drugi su, naprotiv, mnogo skeptičniji, a neki čak i sumnjaju da ispitanikova obitelj želi izvući neku financijsku korist iz slučaja, premda se takvo što rijetko događa. Neki čak znaju na neformalan način iskušavati dijete pokazujući mu predmete koji su pripadali bivšoj osobi kako bi vidjeli prepoznaje li ih, prije nego odluče prihvatiti testiranje.

U znatno manjem broju slučajeva koje ćemo opisati u sedmom poglavlju, ispitanici su bili testirani u kontroliranim uvjetima. Naši najuvjerljiviji primjeri dodatno dokazuju da se u njima zaista događa nešto što nije samo plod dječje mašte, što prihvaćamo iz razloga koji su nam daleko važniji od pukog ilustriranja teze.

Zaključimo kako različiti slučajevi širom svijeta mogu uključivati madeže koji odgovaraju ozljedama bivše osobe, opise koji se podudaraju sa životom te osobe, navike koje se mogu povezati s njenim navikama – snažne osjećaje, neobične načine igranja, fobije, i neuobičajene sklonosti – kao i situacije u kojima iskaz djeteta procjenjujemo na osnovi stvari i osoba iz prošlog života koje je prepoznalo tijekom ispitivanja.